

Barnas plass i misjonshistorien

Normisjons kommentar til
dokumentasjonsrapporten

normisjon

1. INNLEDNING

1.1. Takk til deltakerne

Det er med respekt og ydmykhet ledelsen i Normisjon har lest det materialet som er kommet fram. Takk for at dere har brukt mye tid og krefter på å fylle ut skjemaet og gi oss del i deres erfaringer. Det gjelder både dere som først og fremst forteller at dere sitter igjen med gode minner etter oppveksten ute, og dere som har gått tilbake i egen historie og satt ord på smertefulle eller krenkende opplevelser. Det koster mye.

Takk for at dere var villig til å gjøre det. De gode erfaringene fra internatskolelivet skal heller ikke usynliggjøres eller forsvinne i det smertefulle, men er en viktig del av en stor gruppe internatskolebarns erfaringer. Vi vil ta alt dette materialet med oss videre og arbeide med hvilke konsekvenser det bør få for nåværende rutiner og systemer, både når det gjelder personhåndtering generelt og ivaretagelse av misjonær barn spesielt.

1.2. Hensikten med Normisjons kommentar

Denne kommentaren fra Normisjon er organisasjonsledelsens respons på det som har kommet fram gjennom kartleggingen. Ledelsen har i samsvar med det som ble gitt av informasjon til de som har deltatt i undersøkelsen, ikke hatt tilgang til spørreskjemaene. En uttaler seg på bakgrunn av den faglige rapporten, samt underlagsmaterialet i form av et samlet statistisk materiale med skriftlige kommentarer fra deltakerne. Dette er redigert slik at det ikke kan tilbakeføres til enkeltpersoner.

Som organisasjon har vi et hovedansvar for de sidene ved systemet som ikke fungerte og som ble opplevd som vanskelige. Derfor vier vi de sidene i den faglige rapporten som tar opp problematiske forhold stor plass i denne kommentaren. Vi ønsker å få fram og beklage det vi har sett av kritikkverdige forhold og si litt om hvilke lærdommer vi trekker av det.

Normisjon ønsker å bekrefte og gyldiggjøre de erfaringene deltakerne i undersøkelsen sitter med. Noen opplever at oppveksten ute representerer en stor berikelse, som de er dypt takknemlig for. Andre sitter med opplevelser av savn, svik og krenkelser, som har satt dype og vonde spor i livet. Mange har en blanding av begge deler.

Alt dette ønsker vi å få fram og bekrefte som sanne, gyldige opplevelser. De gode fortellingene bagatelliserer ikke de vonde erfaringene, og de vonde beskrivelsene setter ikke en strek over de gode opplevelsene. Begge deler må få stå ved siden av hverandre som sanne virkelighetsbeskrivelser.

1.3. Beklagelse

Denne rapporten bekrefter det Normisjon har hatt et inntrykk av fra tidligere kontakt med internatskoleelever: Et flertall har hatt det bra, men en stor gruppe (ca en fjerdedel) har hatt det vanskelig og har vært utsatt for ulik grad av omsorgssvikt og krenkende opplevelser. Det betyr at disse barna har vokst opp med psykisk stress som har påført dem mye smerte. Atskillelsen fra foreldrene var en stor tilleggsbelastning, som fratok dem den mulighet for trøst og beskyttelse som dette vanligvis gir. Denne atskillelsen har i seg selv vært nok til å skape dype sår og savn, også hos mange som ellers opplevde at de hadde det bra på skolen.

Normisjon beklager i dag at barn og foreldre ble atskilt på denne måten, og den brevsensuren som forsterket atskillelsen. Systemet var lagt til rette på misjonens premisser, ikke på barnas og foreldrenes premisser. En del av dette kan forklares ut fra tidligere tiders tankegang, men ikke forsvares. Noen av deltakerne forteller at de føler at de som barn ble ofret på misjonens alter. Det er smertefullt, og vitner om et system som var dårlig, fordi det ikke ivaretok barnas og foreldrenes behov.

Vi har i rapporten og i de kommentarene vi har fått del i, lest sterke beskrivelser om nedverdiggende behandling og mangelfulle strukturer og kvalitetssikringsrutiner som gikk ut over barna. Noen ble utsatt for seksuelle krenkelser og store tilleggsbelastninger ved måten det ble behandlet på. Dette skulle aldri skjedd, vi konstaterer med sorg at det likevel skjedde og beklager det dypt.

1.4. Verdien av prosjektet

Det er først når vi har erkjent det som har vært galt i fortiden, at det er mulig å lære av det og trekke konsekvenser for framtiden. Gjennom denne rapporten har Normisjon fått viktig informasjon og lærdom, som vi vil ta med oss med tanke på ivaretagelsen av misjonærbarn i framtida. I tillegg til de målsettinger som er nevnt i den faglige rapportens forord og innledningsdel, gir denne rapporten en unik dokumentasjon på hvordan det var å vokse opp på internatskole i en historisk epoke som nå er avsluttet. Denne dokumentasjonen tror vi er viktig, ikke bare for Normisjon og deltakerne i undersøkelsen, men også for foreldre og misjonærer for øvrig, for andre tidligere internatskolebarn, samt for andre misjonsorganisasjoner i Norden og alle som generelt sett er opptatt av misjon.

2. INTERNATSKOLER I NORMISJON (TIDLIGERE SANTALMISJONEN)

Normisjon (tidligere Santalmisjonen) har siden 1948 hatt internatskoler for misjonærbarn og andre norske barn i utlandet. Skolen i Shillong, India, ble opprettet i 1948 og ble drevet der til 1956. Da ble den flyttet til Kotagiri i Syd-India, på grunn av krigen med Kina. I 1972 ble skolen flyttet fra India til Kathmandu, Nepal. Den norske skolen i Nepal ble nedlagt sommeren 2005, men det hadde da ikke vært internatdrift siden slutten av 90-tallet.

I 1978 ble det opprettet en lokalskole i Braman Bazar i Bangladesh for 1.-3.klasse, slik at de små skulle slippe å reise til internat i Nepal. Elevene bodde da tre døgn hos andre misjonærfamilier, og fire døgn hjemme per uke. Etter tredje klasse, ble norske elever en periode sendt til den svenske skolen i Dhaka, hvor de bodde på internat, men likevel var nærmere foreldrene enn om de skulle gått på skole i Nepal.

I 1986 ble den norske skolen i Bhutan opprettet, de første årene som en slags omgangsskole, der barn og lærer vekslet på å bo på tre forskjellige steder. Barna bodde da hos andre misjonærfamilier. Etter et par år ble det bygget en skole i Riseboo, og da bodde elevene der på internat mesteparten av uka og hos foreldrene i helgene. Denne skolen ble nedlagt i 1994.

Den norske skolen i Cuenca, Ecuador, ble opprettet i 1974 og nedlagt i 2001.

Internatskolene ble bygd fordi en mente det var bedre for barna å oppleve et større sosialt miljø sammen med andre norske barn, enn kanskje å være eneste norske barn på stedet der foreldrene bodde. Samtidig ble det lagt vekt på at barna måtte lære norsk språk og kultur og få et skoletilbud som kunne gjøre det mulig for dem å komme tilbake til det norske samfunnet.

Det var ikke uvanlig at barna ble plassert i internatskoler fra de begynte i 1.klasse. Hvor ofte internatskolebarna hadde kontakt med foreldrene sine, hang blant annet sammen med reiseavstand, hvilket land foreldrene arbeidet i og hvilken tidsperiode det handler om. En del barn møtte sine foreldre bare et par ganger i året gjennom hele småskolealderen. Andre møtte dem kanskje så ofte som hver uke. Noen bodde hjemme, og gikk på Den norske skolen.

3. BAKGRUNNEN FOR PROSJEKTET

3.1. Forprosjekt

De fleste misjonsorganisasjonene har siden midten av 1980-tallet hatt kontakt med tidligere internatskolebarn som har fortalt om smertefulle erfaringer knyttet til oppveksten. Det har vært fortellinger om omsorgssvikt, overgrep og problemer knyttet til atskillelsen fra foreldrene. Santalmisjonen gjennomførte samlinger for noen tidligere internatskoleelever i 1990, 1991 og 1994, ledet av fagfolk. Fokuset var på deling og bearbeiding av erfaringer.

Etter henvendelse fra tidligere internatskoleelever tok Normisjon denne problematikken opp på nytt i 2005. Det ble pekt på at denne delen av misjonshistorien ikke var skriftliggjort eller synliggjort som en del av organisasjonens offentlige historie. Det var også mange som ikke hadde hatt mulighet til å delta på tidligere samlinger. Normisjon gjennomførte derfor et forprosjekt høsten 2005 knyttet til internatskoleoppvekst. Forprosjektet bestod av åtte informanters skriftlige historier, samt samtale med informantene. Det ble utarbeidet en intern, skriftlig rapport som avdekket både omsorgssvikt og ulike krenkende opplevelser. Det var et uttrykt ønske fra deltakerne at også andre tidligere elever skulle få samme mulighet til å komme fram med sine vonde erfaringer.

3.2. Søknad til Helse og Rehabilitering

Med dette som bakgrunn søkte Normisjon gjennom Redd Barna økonomiske midler fra stiftelsen Helse og Rehabilitering for å gjøre en større kartlegging og tilby oppfølgings tiltak til de som fortsatt strever med sine erfaringer og minner. Fokuset i søknaden var på omsorgssvikt og seksuelle krenkelser, og på hva langvarig atskillelse fra foreldre kan medføre av skadevirkninger.

Da en satte i gang arbeidet med spørreskjemaet, ble en imidlertid raskt klar over at det var tjenlig å utvide fokuset og foreta en bred og helhetlig kartlegging, slik at det resultatet som framkommer kan være representativt for alle som har gått på organisasjonens skoler. Dermed var det også et mål å få fram de positive og gode erfaringene mange misjonærbarn sitter med. Spørsmålene i spørreskjemaet ble formulert slik at også de positive erfaringene gjennom avkrysning og kommentarer skulle bli tydeliggjort.

4. OPPLEVELSE AV TIDEN PÅ MISJONENS SKOLE

4.1. Trivsel

En stor gruppe (over 60%) gir uttrykk for at de har trivdes godt på skolen og har hatt et godt forhold til personalet. Det gjelder også en god del av dem som bodde på internat (se punkt 4.2.1 i den faglige rapporten).

Normisjon merker seg likevel at trivselen var markert større hos den gruppen som bodde hjemme, i forhold til hos den gruppen som bodde på internat. En forholdsvis stor gruppe av internatskolebarn (vel 20%) gir uttrykk for at de har trivdes dårlig eller svært dårlig. Årsakene til dette blir beskrevet i den faglige rapportens punkt 6.6. Her vil vi bare nevne at internatskoleelever i langt større grad enn elever som bodde hjemme savnet trøst, støtte og oppmuntring og en voksen person å snakke fortrolig med. De ble også i større grad enn elever som bodde hjemme utsatt for krenkende opplevelser. Det kan forklare noe av forskjellen i trivsel mellom de to gruppene. At trivselen var størst hos de som bodde hjemme, bekrefter det åpenbare faktum at det generelt sett er best for barn å bo sammen med sine foreldre.

For å synliggjøre hvordan deltakerne summerer opp gode erfaringer og minner, tar vi med noen sitater her:

”Jeg synes oppholdet var berikende, jeg ville aldri vært denne tiden foruten. Jeg er svært glad og takknemlig for tiden på misjonens skole og internat. Jeg har mange gode minner, og er takknemlig for den oppveksten jeg har hatt og den erfaringen dette har gitt meg for livet. Min misjonærbarnbakgrunn er en viktig del av min identitet og det har påvirket meg til engasjement for fattige og undertrykte. Den har vært en utrolig ressurs i jobbsammenheng. Jeg har fått gode venner som jeg fortsatt har kontakt med. Vi utviklet sterke bånd til hverandre. Møtet med andre kulturer er noe jeg er glad for. Jeg bærer med meg mye godt fra kontakten med Santalfolket.”

”Vi lekte mye ute og hadde aldri fritidsproblemer. Vi lagde vår egen lørdagsunderholdning med skuespill, musikkoppløsning, konkurranser og leker. Lærerne leste høyt av spennende bøker. Vi fikk masse god, fersk frukt og hadde gode bursdagsfeiringer med kake. På pluss-siden står turer i skog og fjell. Vi ble tatt med på haiking-turer.”

4.2. Atskillelse fra foreldre

I tilbakeskuende perspektiv må Normisjon konstatere at internatskolepraksisen påførte både barn og foreldre store belastninger og mye smerte. Særlig ille er det at en så stor del av elevene ble sendt til internat da de bare var 7 år, i noen tilfeller enda yngre. (Se rapportens punkt 4.1.3, figur 2). Det å bli skilt fra foreldrene sine i en slik ung alder og bli etterlatt i et nytt miljø blant fremmede mennesker, påførte mange barn en følelse av hjelpeløshet, avmakt og ensomhet. Foreldrene hadde i de fleste tilfeller ikke noe annet valg enn å sende fra seg barna, med de store omkostningene det medførte også for dem.

At en så stor del av barna i tillegg hadde svært sjelden kontakt med foreldrene (se rapportens punkt 4.1.3, tabell 3), gjorde atskillelsen enda mer alvorlig. Flere har formidlet at det var problematisk å opprettholde en følelsesmessig nærhet til foreldrene når de møtte dem så sjelden. Brevsensuren forsterket også denne følelsen av å være forlatt. Dette var en praksis som foreldrene ikke ble gjort kjent med, og dermed heller ikke hadde mulighet til å påvirke. Ordningen må karakteriseres som totalt uakseptabel. En av informantene i forprosjektet i 2005 sier det slik: "Fortsatt er det grobunn for en enorm sorg at skolen hadde denne praksisen i så mange år, og at det effektivt klippet over den eneste muligheten for en nær og virkelighetsorientert kontakt med foreldrene."

4.3. Mangel på fortrolig voksenkontakt - underbemanning

En så stor gruppe som 42,6% av de som bodde på internat forteller at de sjelden eller aldri hadde en voksenperson å snakke fortrolig med. Bak dette tallet skjuler det seg mye savn og ensomhet, noe som kommer klart fram i den faglige rapporten (se punkt 5.6). Deltakerne bruker i sine kommentarer talende uttrykk som "de voksnes fravær-enhet", "ensomhet", at det handlet om "å bli overlatt til seg selv" og "å måtte klare seg selv". Dette er alvorlig, også fordi det gir mulighet for å begå overgrep som mest sannsynlig ikke blir avdekket. Barn som ikke har noen fortrolige, har ingen å snakke med.

I dag vet vi mye om viktigheten av at barn får følelsesmessig bekreftelse og sosial støtte fra trygge voksenpersoner og får mulighet til trøst når de opplever vonde ting. Mangelen på slik støttende voksenkontakt kan befeste en grunnleggende opplevelse av å være overlatt til seg selv, av at ingen kan hjelpe, av å ikke være ønsket og elsket, av utrygghet og engstelse. Mange klarte seg ved å knytte nære bånd til hverandre og utviklet en stor grad av selvstendighet og ansvarsfølelse. Det førte til mange gode

vennskap, men det fratok også barna noe av den bekymringsløsheten som skal kjen-
netegne barndommen. Fortellingen om fraværet av omsorgsfulle, nære voksne er noe
av det sterkeste når vi leser både statistikk og kommentarer. Alle vonde og krenkende
opplevelser forsterkes i lys av at vi vet at en stor gruppe opplevde at de ikke hadde
noen å betro seg til og få trøst og beskyttelse hos. Foreldrene var langt borte. Person-
alet klarte ikke å ivareta deres behov.

Underbemanning er en viktig årsak til dette. Når vi vet at det kunne være så få som 2-3
norske ansatte på opp til 30 barn, sier det seg selv at disse ansatte ikke hadde mulighet
til å se og ta seg tilstrekkelig av hvert enkelt barn. At staben ved skolen også bestod av
nasjonale medarbeidere, kunne ikke kompensere behovet for norske voksenpersoner.
Organisasjonen må bære ansvaret både for at underbemanningen i perioder hindret de
ansatte i å gjøre en god nok jobb, og for at de ansatte ikke fikk tilstrekkelig opplæring
og oppfølging. Dette viser en alvorlig svikt på systemnivå. At det i tillegg kunne være
en svikt på personnivå, kommer vi tilbake til i neste punkt.

4.4. Omsorgssvikt – krenkende opplevelser

En forholdsvis stor gruppe har opplevd det som etter dagens normer og oppfatninger
må defineres som omsorgssvikt (se den faglige rapporten punkt 4.2.3). Disse elevene
ble utsatt for en kombinasjon av mangel på omsorg (mangel på trøst, støtte og opp-
muntring, god fysisk kontakt, voksne å snakke fortrolig med, for lite mat eller mat med
dårlig kvalitet), og krenkende opplevelser i form av latterliggjøring/mobbing, trusler,
ydmykelses eller fysisk avstraffing. Når en vet at disse samtidig møtte sine foreldre
sjelden og dermed ble fratatt muligheten til å få støtte og trøst av dem, blir alvoret
enda større.

Tall fra den faglige rapporten viser at så mange som ca en fjerdedel av det totale antall-
et deltakere har krysset av for at de av og til eller ofte ble utsatt for vanskelige eller
krenkende opplevelser av ansatte (se den faglige rapporten 4.2.3.). I kommentarene
brukes ord som "ble nedverdiggende behandlet", "sjikanert i påhør av andre", "hengt ut",
"latterliggjort", "mobbet", "behandlet på en skammelig måte". Den faglige rapporten
har flere smertefulle illustrasjoner på dette, for eksempel nedverdiggende behandling av
barn med lese- og skrivevansker og barn som var sengevætere, ydmykende rutiner der
jenter nesten måtte tigge om å få nok bind i forbindelse med menstruasjon, "liggestraff"
og andre ydmykende straffereaksjoner, som ikke stod i forhold til forseelsene.
Slik krenkende atferd setter vonde spor.

Forskjellsbehandlingen som nevnes i den faglige rapporten mellom misjonærbarn og barn av foreldre som var ute for andre organisasjoner, er også svært kritikkverdig. I kommentarene fortelles det at barn som kom fra andre organisasjoner ble behandlet som "annenrangs", "som mindre verdt", "som pariakaste". En slik oppførsel står i grell kontrast til den respekt og likeverd som ligger i det kristne budskapet.

Når det gjelder den psykiske smerten alle disse barna ble utsatt for, påhviler det både et individuelt ansvar og et organisasjonsmessig ansvar. Den enkelte ansatte som opptrådte klanderverdig må bære et personlig ansvar for dette. Samtidig synliggjør disse beskrivelsene en svikt på organisasjonsnivå, som Normisjon må ta ansvaret for. Det gjelder manglende kvalitetssikringsrutiner i forbindelse med ansettelser, som gjorde at enkelte ble ansatt uten at de hadde de faglige og personlige kvalifikasjonene som var nødvendig for å arbeide med barn. Organisasjonen hadde heller ikke kontrollrutiner som fungerte, slik at svikt blant personalet kunne bli oppfanget og gjort noe med. Kommentarer kan tyde på at skoler i perioder fikk for små økonomiske rammer, noe som gav de ansatte vanskelige arbeidsforhold.

4.5. Forholdet til personalet

Kommentarer fra deltakerne viser at det er store sprik når det gjelder hvordan den enkelte opplevde forholdet til de ansatte. Det blir understreket at det var store forskjeller fra person til person. Som det går fram av punkt 4.2.1 figur 4 er det en gruppe på ca 20% som har hatt et dårlig eller svært dårlig forhold til de ansatte.

Det er imidlertid viktig å understreke at et flertall, også av de som bodde på internat, opplever at de har hatt et godt forhold til personalet. Av positive kommentarer som kommer fram, sies blant annet følgende: "Flere av lærerne var gode og gjorde så godt de kunne. To av lærerne hadde en veldig positiv innflytelse på skolehverdagen min. Enkelte av lærerne var veldig omtenkssomme. De fleste var omsorgsfulle personer som så hver enkelt av oss. De var hyggelige, inkluderende og hjelpsomme mennesker."

4.6. Seksuelle krenkelser

Normisjon konstaterer at 18 personer i den faglige rapporten oppgir at de har vært utsatt for ulike typer av seksuelle krenkelser mens de gikk på organisasjonens skole. Ut fra kommentarer kan tallet være enda høyere (se punkt 4.2.5.) Opplysninger viser at krenkelsene skjedde både i India, Nepal og Ecuador, og ble utført både av ansatte, medelever og nasjonale. Begge kjønn ble utsatt for slike krenkelser.

Barn skulle ikke bli utsatt for seksuelle krenkelsers i misjonens varetekt. Det er et svik. Der hvor omsorgspersoner stod for krenkelsene, blir sviket ekstra stort. Noen forteller i tillegg at utsatte ble behandlet som medskyldige og straffet, istedenfor å få omsorg og trøst når krenkelsen ble kjent. Andre forteller at de ikke ble trodd av voksne. Slike forhold gjør de traumatiske hendelsene enda verre, og vitner om stor mangel på kunnskap og forståelse.

4.7. Mobbing mellom elever

Forholdsvis mange elever er blitt rammet av mobbing så ofte som en gang i uken (7% av internatskolebarna.). Det fortelles både om fysisk og psykisk mobbing, som har satt vonde spor. Noen opplevde utfrysing, å bli spyttet på og verbal plaging. Det var ofte eldre barn som mobbet de yngre. Noen beskriver et miljø som var kjennetegnet av "de sterkestes rett". Ingen forteller at voksne grep inn og stanset mobbingen.

Mobbing har ikke vært mer utbredt på internatskolene enn i norsk skole, tvert i mot ligger tallet noe lavere enn ved skoler i Norge. En kunne altså ha blitt utsatt for mobbing også om en hadde bodd i Norge. Det er imidlertid en viktig forskjell, som gjør at mobbing på internatskolene må ses på som ekstra alvorlig. I Norge ville en hatt mulighet til å finne et fristed hjemme, eller en kunne ha oppsøkt andre miljøer enn det stedet hvor en opplevde mobbingen. De som gikk på internatskole, hadde bare dette ene miljøet å forholde seg til, hele døgnet. De hadde derfor ingen steder hvor de kunne slippe unna. De hadde heller ingen mulighet til å søke trøst eller hjelp hos foreldrene.

4.8. Formidling av den kristne tro og selvbilde

En forholdsvis stor gruppe (42,2%) opplever at det kristne budskapet ble formidlet på en positiv og trygg måte (se den faglige rapportens punkt 4.2.2). Internatskolebarnas svar er imidlertid også her betydelig mer negative enn svarene til de som bodde hjemme. Så mange som 28% av internatskolebarna opplevde at forkynnelsen formidlet et bilde av Gud som streng og dømmende, i motsetning til bare 2,8% av de som bodde hjemme. Noen ble utsatt for en skremmende forkynnelse der Gud ble brukt som en maktfaktor, og noen følte at deres eller deres foreldres tro ikke ble respektert.

Vi ser at barn ble satt i et vanskelig dilemma ved at de opplevde at den Gud de skulle knytte sin tilhørighet og kjærlighet til var den samme Gud som de opplevde hadde tatt fra dem deres foreldre. Det er vanskelig å anerkjenne egne behov og følelser når det kreves takknemlighet for det som er smertefullt. Dette har gjort gudsforholdet komplisert for en del. Vi vet at gudsbilde og selvbilde henger nøye sammen, og det er derfor

ikke overraskende at en nesten like stor prosent (27%) har fått en opplevelse av å ikke være god nok. Selvbildet dannes i en speilingsprosess i forhold til viktige mennesker i omgivelsene, og også i forhold til hvordan vi forestiller oss at Gud ser på oss. Hvis dette er et strengt og kontrollerende blikk, vil det være vanskelig å oppleve seg trygg og elsket.

4.9. Tilbakekomst til Norge

Mange har kommentert at overgangen til Norge var svært vanskelig, (se punkt 5.3. i den faglige rapporten). Vanskeligheter i forbindelse med tilbakekomsten er et generelt problem for trekulturelle barn, uavhengig av om de har vokst opp på internat eller ikke. Noen bruker ordet traumatisk for å beskrive hvordan det opplevdes. Mange sier at et hovedproblem var at de ikke forstod de sosiale kodene, og ikke fikk noen forberedelse eller opplæring i forhold til det norske samfunnet. De kom hjem i en sårbar alder (mange i puberteten), og følte seg svært annerledes og utenfor. Av andre problemer som nevnes er stigmatisering på grunn av foreldrenes misjonærstatus, dårlig økonomi, mobbing, lite til felles med jevnaldrende, språkproblemer, mangel på venner og for flink eller for dårlig i forhold til det faglige nivået i Norge. Noen av de som vokste opp på internat nevner at det var uaktuelt eller vanskelig å snakke med foreldrene om sine problemer på grunn av den følelsesmessige avstanden internatskoleoppholdet hadde skapt.

Disse beskrivelsene viser at mange misjonærer og misjonærbarn ikke fikk tilstrekkelig hjelp og forberedelse til å tilpasse seg og takle det norske samfunnet ved hjemkomst. Organisasjonen hadde i denne perioden ikke tilstrekkelig fokus på at det også er et kultursjokk å komme tilbake til Norge, og hvordan denne overgangen kunne gjøres enklere.

5. LÆRDOMMER OG UTFORDRINGER MED TANKE PÅ FRAMTIDA

5.1. Misjonærkall og foreldre kall

Normisjon må på bakgrunn av den kunnskapen en nå sitter med, våge å stille kritiske spørsmål til hvordan kallet til misjonærtjeneste i tidligere tider er blitt formidlet, og hvordan det blir formidlet i dag.

På 50-tallet og framover var kristne organisasjoner sterkt preget av en kallsforståelse, hvor det indre subjektive kallet til å bli misjonær ble det overordnede i livssituasjonen. Resten av livet måtte innrettes i forhold til dette. Når internatskole var det eneste alternativet misjonsorganisasjonen hadde som tilrettelegging for familier med skolebarn, opplevde mange foreldre at de ikke hadde noe annet valg enn å sende barna fra seg. Alternativet opplevdes som å være ulydig mot Gud. Det var et svært smertefullt dilemma for mange.

Det kan stilles spørsmål, ikke bare ved internatskolepraksisen, men også ved denne ensidige måten å forstå kallet på. Som misjonsorganisasjon som sender ut misjonærer, tror vi fortsatt at Gud vil misjon, og at Gud kaller mennesker til å tjene ham blant andre folkeslag. Men vi er kritisk til at misjonærkallet skal forstås som overordnet alle andre kall. Ifølge luthersk kallsetikk er ikke spesielle åndelige tjenester mer verdifulle for Gud enn tjenester for øvrig, innbefattet det å ivareta ens egen familie. Den som har valgt ekteskap og familieliv, har en første forpliktelse til å ta vare på sine barn. Ingen steder i Bibelen finner vi at misjonærkallet står over foreldrekallet.

Det må få som konsekvens at misjonærtjenesten må tilrettelegges slik at barna kan bo sammen med sine foreldre og få en tilfredsstillende oppvekst- og skolesituasjon. Hvis det ikke lar seg gjøre, skal barnas situasjon ha prioritet. Det kan bety at en familie ikke blir sendt ut, eller at en familie må reise hjem av hensyn til barna. Normisjon har i dag innført dette som et styrende prinsipp i sin personalhåndtering og tilrettelegging av misjonærtjenesten for foreldre med skolebarn. Vi vil gjøre vårt ytterste for at ingen barn heretter skal føle at de blir ofret på misjonærkallets alter.

Normisjon ser det som viktig at det gjøres et teologisk arbeid med kallsforståelsen og kallsforkynnelsen i vår tid, ikke minst med tanke på hvordan misjonskallet kan formidles på en bibelsk og sunn måte i møte med nye generasjoner.

5.2. Forberedelse på hjemkomst

Vi ser av vårt materiale at TKB er en svært ressurssterk gruppe, noe også annen forskning bekrefter. Likevel nevnes overgangen tilbake til Norge av mange som et hovedproblem. Normisjon vil gå gjennom sine rutiner og sin praksis og se hva som kan gjøres for å forberede barna bedre på livet i Norge før de reiser hjem og den første tiden etter hjemkomst. Internett, hyppige hjemreiser og oftere besøk fra Norge har gjort avstanden til hjemlandet mindre. Vi har også en større oppmerksomhet på dette temaet i dag enn tidligere, blant annet takket være det fokuset som NORUT har satt på utfordringene og ressursene ved å være trekulturelle barn. Likevel ser vi at vi har et forbedringspotensiale her, og vi vil blant annet se på situasjonen til mindre barn som ikke får tilbud om å være med på "Inn for landing"-leirene for tenåringer.

Vi vil ha et større fokus på barnas alder når vi drøfter med foreldrene hvilket tidspunkt det er klokest å planlegge endelig hjemkomst. Før var det vanlig å tenke at inngangen til tenårene var det beste tidspunktet for et barn å komme hjem, fordi dette er starten på en viktig identitetsdannende periode. Av kommentarer fra deltakerne i spørreundersøkelsen ser vi at det ikke er selvsagt at det er best å komme hjem på dette tidspunktet i livet. Puberteten er en fase med mange store kroppslige og psykologiske forandringsprosesser, og det kan da være ekstra belastende med mange store ytre forandringer samtidig. Denne kunnskapen må være en del av vurderingsgrunnlaget når en familie planlegger utreise og hjemreise.

5.3. Flyttinger

Flere nevner alt for mange flyttinger som et stort problem. De forteller at foreldre ble flyttet fra sted til sted, også fra ett språkområde til et annet. Det gjorde det vanskelig å relatere til det stedet foreldrene bodde på som "hjemme", og å opprettholde vennskap. Det er sagt: "Flyttes et tre for ofte, kan aldri røttene gro dypt". Det gjelder også for disse barna, som forteller om rotløshet og mange tapsopplevelser. Flytting, tap og sorg følges ad. Ekstra vondt ble dette fordi barns sorg sjelden ble satt ord på og anerkjent, den ble heller bagatellisert og usynliggjort.

Hyppige flyttinger fra sted til sted på et misjonsfelt eller mellom misjonsfelter er i dag uaktuelt, både av strategiske grunner og av hensyn til barna. Likevel er dette med oppbrudd, avskjed, tap og sorgreaksjoner viktige tema å ta opp, både i forberedelsesfasen i forbindelse med utreise og i forbindelse med hjemreise. Vi vil bevisstgjøre foreldre på at barn må få hjelp til å sørge, og hjelp til å ta vare på minner og relasjoner til mennesker de er knyttet til.

5.4. Seksuelle krenkelser

Selv om misjonærbarn i dag bor hos sine foreldre, kan vi aldri gardere oss hundre prosent mot at seksuelle krenkelser kan skje. Vi vet at det forekommer i kristne miljøer i Norge, og det kan skje i misjonsammenheng i utlandet. Det kan også skje innenfor familien. Derfor har vi prosedyrer for hvordan slike forhold skal håndteres, hvis en ansatt i et samarbeidsland får mistanke til eller får en betroelse om at slike krenkelser har skjedd. Vi vil forsikre oss om at alle nye og nåværende misjonærer er kjent med disse rutinene. Vi vil også sørge for at vi har en kjent kanal for andre typer bekymringsmeldinger som kan gjelde misjonærbarns situasjon.

Vi vil også gå igjennom og vurdere hvordan vi kan ha et mer aktivt forebyggende arbeid i forhold til seksuelle krenkelser i våre samarbeidsland. Det handler blant annet om å formidle kunnskap om temaet til nåværende misjonærer og nye misjonærer. Temaet vil rutinemessig bli tatt opp med alle misjonærkandidater. Vi vil også istandsette foreldre til å snakke med barna sine om dette temaet på en trygg måte, slik at barna vet at ingen har lov til å ta på dem når de ikke ønsker det eller gjøre noe med dem som de ikke liker.

Noen kulturer kan ha lav terskel for seksualisert atferd mellom voksne og barn. Fra kommentarene i spørreundersøkelsen ser vi at seksuelle krenkelser kan skje i ulike sammenhenger, blant annet på tog, buss og i andre offentlige miljøer. Dette må vi ha en bevissthet om, uten at vi overdriver faren.

6. OPPSUMMERENDE AVSLUTNING

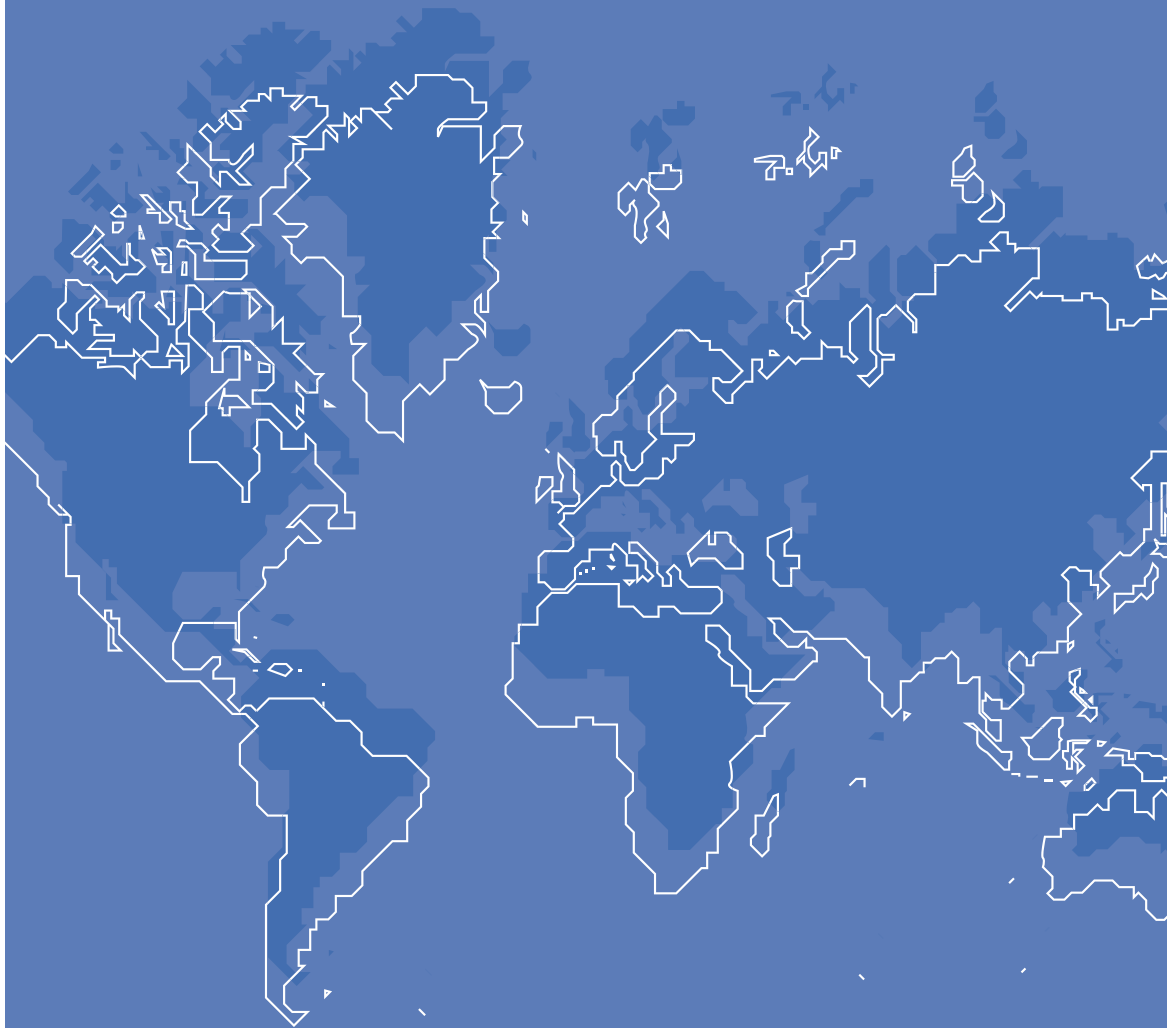
Den faglige rapporten har vist oss at vi må holde fast på to virkelighetsbeskrivelser samtidig, som begge er sanne: Mange har hatt det godt, og alt for mange har hatt det vondt. Det er den siste gruppa vi har gitt størst plass i denne kommentaren, fordi vi som organisasjon har ønsket å tydeliggjøre vårt ansvar for kritikkverdige forhold og beklage en praksis som så sterkt rammet sårbare barn og unge. Vi ønsker at de som ikke ble sett, hørt og trodd som barn, skal oppleve at de nå blir sett, hørt og trodd som voksne, og at det kan oppleves som en oppreisning.

Det er også vårt ønske at denne dokumentasjonsrapporten skal bidra til å gi internatskolebarna sin rette plass i misjonshistorien.

Rolf Kjøde
Generalsekretær

Else Kari Bjerva
Prosjektansvarlig i Normisjon

5. mars 2008

normisjon

Redd Barna

HELSE OG
REHABILITERING

Stiftelsen for norske helse- og rehabiliteringsorganisasjoner